

Noten

1. Achteraf kun je vaststellen dat de wetenschappelijke uitgeverij als gevolg van de strategie van de Koude Oorlog indirect werd gesubsidieerd door de Amerikaanse overheid.
2. Onthullender is het verschil in prijsontwikkeling tussen commerciële en niet-commerciële tijdschriften. Als de prijs per pagina wordt vergeleken van commerciële en niet-commerciële toptijdschriften in tien verschillende wetenschapsgebieden, blijken de commerciële tijdschriften zes maal zo duur te zijn. In 1985 was dit nog een factor drie.
3. Een andere factor is dat tijdschriften in veel gevallen op hun wetenschapsgebied een monopoliepositie innemen.
4. Illustratief is de uitgave van 'The Papers of Benjamin Franklin'. Het eerste deel verscheen in 1959 en verkocht 8.407 exemplaren, vooral aan bibliotheken. Deel 33 verscheen in 1998 en verkocht 753 exemplaren (voorbeeld uit: Robert Darnton, 'The New Age of the Book'). Verderop schrijft Darnton: 'Every editor has a collection of stories about superb monographs that did not sell. Sanford Thatcher at the Penn State University Press tells of a book on nineteenth-century Brazil that won two prizes and sold fewer than 500 copies and of another on Islam in Central Asia that received ecstatic reviews and four awards but sold only 215 copies in cloth (it sold a mere 691 in paperback). Roy Rosenzweig of George Mason University says that one of the best books in a series he edits sold 282 copies. My own favorite horror story concerns a superb monograph on the French Revolution. It won three major prizes and sold 183 copies in cloth, 549 in paper.'
5. Maar los van de vraag hoe het de wetenschappelijke uitgeverijen verging, de maatregelen om het hoofd boven water te houden gingen in veel gevallen ten koste van het academische boek en konden bovendien niet verhinderen dat het uitgeven van academische boeken voor de meeste university presses een verliesgevende activiteit is geworden. Zij verkeren in de paradoxale situatie dat ze alleen door kunnen met hun missie als ze ook actief zijn op andere terreinen.
6. De university presses van Oxford en Cambridge zijn niet alleen vele malen groter dan de Amerikaanse university presses (OUP is 13 maal zo groot als zijn grootste rivaal in de VS) en veel minder afhankelijk van hun wetenschappelijke fonds, ze konden bovendien profiteren van hun sterke positie op de wereldwijde markt van het Engelse taalonderwijs, die juist een enorme groei doormaakte.
7. Uitgevers waren overigens niet meteen enthousiast over internet. Ik herinner me een bijeenkomst van krantenuitgevers bij de Los Angeles Times in 1995, waar men nog serieus sprak over een alternatief elektronisch netwerk voor de verspreiding van het nieuws. Ik vroeg waarom er niet aan internet werd gedacht en men legde mij geduldig uit waarom internet geen serieus uitgeefmedium kon worden: het was niet veilig, de informatie was gratis, er was geen gecontroleerde toegang tot informatie en er was geen geschikt afrekenmechanisme. Het gekke is dat deze argumenten tien jaar later nog steeds geldig zijn, maar desondanks kan niemand om internet heen.
8. Het informatiegedrag van onderzoekers veranderde, doordat zij via internet vanaf hun bureau toegang kregen tot wetenschappelijke literatuur. Bibliotheken vormden consortia, om gezamenlijk te onderhandelen over toegang tot complete fondsen van uitgevers. Hierdoor hebben wetenschappers tegenwoordig toegang tot meer wetenschappelijke literatuur dan ooit tevoren.
9. Een andere factor was dat het bestaande abonnementen-model voor tijdschriften zich goed leende voor vertaling naar een licentiemodel, waarbij wetenschappelijke instellingen onderzoekers en studenten via hun interne netwerk toegang kunnen bieden tot elektronische publicaties. Dit model bood uitgevers de gelegenheid bibliotheken toegang te bieden tot hun complete tijdschriftenfonds.
10. Een indrukwekkend voorbeeld is het kolossale naslagwerk 'Oxford Dictionary of National Biography', met de biografieën van 55.000 mensen die een rol speelden in de Engelse geschiedenis, waar 10.000 mensen aan hebben bijgedragen ('het grootste samenwerkingsproject in de geesteswetenschappen'). De vorige, eerste editie verscheen in 1900 en in 2004 verscheen een volledige vernieuwde gedrukte uitgave in maar liefst 60 delen (3,5 meter boekenplank). Ditmaal verscheen natuurlijk ook een digitale editie, met diverse zoekmogelijkheden, interne links, beeldmateriaal en koppelingen naar externe bronnen, zoals het National Archive. Wie ook maar enigszins vertrouwd is met computers zal die boeken voortaan in de boekenkast laten staan.
In tegenstelling tot tijdschriften is het licentiemodel voor naslagwerken een beperkende factor. Naslagwerk leent zich alleen voor de overstap naar een licentiemodel als het voldoende omvangrijk is, als de informatie regelmatig wordt vernieuwd, of als het betreffende werk frequent wordt geraadpleegd door een grotere groep gebruikers. In andere gevallen wegen de voordelen niet op tegen de jaarlijks terugkerende licentiekosten.
Zie ook: